

MINIMALE VOORSTELLEN VOOR EEN INTERFEDERAAL ACTIEPLAN TEGEN RACISME

Structurele verandering. Gelijke rechten. Werkelijke gelijkheid.

Nu de lancering van het nieuwe interfederale actieplan tegen racisme nadert, is het tijd om een volgende stap te zetten: **niet zomaar een actieplan hebben, maar een plan dat concreet verschil maakt**. De voorstellen van de NAPAR Coalitie zetten concrete hefboomen in de kijker die overheden binnen hun bevoegdheden kunnen inzetten en bouwen voort op reeds geleverde inspanningen.



Racisme aanpakken is in het belang van de hele samenleving. Discriminatie belemmert toegang tot werk, onderwijs, wonen en zorg, doet talent verloren gaan en **brengt sociale en economische kosten met zich mee**. In tijden van budgettaire krapte is uitsluiting voorkomen ook een kwestie van goed bestuur en efficiënt gebruik van publieke middelen. Geen enkele overheid kan dit alleen: duurzame impact vraagt complementaire maatregelen over beleidsniveaus en maatschappelijke domeinen heen.

DE KERNPUNTEN IN ÉÉN OOGOPSLAG



ALLE REGERINGEN

- **Structurele participatie:** middenveld en mensen die racisme meemaken duurzaam betrekken én hun voorstellen meenemen in het beleid.
- **Intersectionaliteit:** beleidsmatige aandacht voor uitsluitingsmechanismen die specifieke groepen treffen
- **Proactieve handhaving:** discriminatie actief opsporen, onder meer via praktijktesten*
- **AI:** discriminatie voorkomen via transparantie, controle, wettelijke beperkingen en menselijke tussenkomst
- **Politieke participatie:** betere toegang tot stemrecht voor niet-Belgen
- **Openbaar ambt en toegang tot werk:** toelating van levensbeschouwelijke tekens



FEDERAAL

- **Politie:** registratie en ontvangstbewijs van controles, onafhankelijk Comité P
- **Justitie:** aanpak van haatmisdrijven en strafbare haatspraak, met consequente registratie
- **Werk & openbaar ambt:** proactieve praktijktesten*, positieve acties en inclusie
- **Migratie:** geen criminalisering en toegang tot justitie ongeacht verblijfsstatus
- **Dekolonisering:** officiële excuses, toegang tot archieven, restitutie en inclusieve instellingen



GEWESTEN

- **Wonen:** proactieve praktijktesten*; meer sociale woningen en voldoende terreinen voor woonwagengedwongen
- **Arbeidsmarkt & economie:** proactieve praktijktesten* positieve acties
- **Socio-economische hervormingen:** vermijden dat ze bevolkingsgroepen die al met discriminatie te maken krijgen extra benadelen



GEMEENSCHAPPEN

- **Onderwijs:** verplicht preventiebeleid, gelijke toegang tot kwalitatief onderwijs, objectieve studieoriëntatie en een inclusief lerarenkorps
- **Gezondheid & welzijn:** interculturele bemiddeling en opleiding over de impact van racisme op de mentale en fysieke gezondheid
- **Cultuur & erfgoed:** contextualiseren van koloniaal erfgoed, de deelname en productie van cultuur inclusiever maken, dekoloniseren

(*) Proactieve praktijktesten: zonder klachten af te wachten discriminatie opsporen, opvolgen en waar nodig sanctioneren.



Zeven manieren waarop ze ingrijpen op mechanismen die racisme in stand houden.

Racisme werkt door in toegang tot rechten, regels en procedures, controles, besluitvorming, representatie en institutionele gewoonten. Daarom grijpen de voorgestelde maatregelen op verschillende mechanismen tegelijk in.

1



Ze maken rechten en kansen daadwerkelijk toegankelijk

Theoretische gelijkheid volstaat niet wanneer regels of praktijken bepaalde groepen in de praktijk op afstand houden. Drempels wegnemen maakt gelijke rechten concreet.

stemrecht • levensbeschouwelijke tekens • toegang tot justitie • sociale huisvesting • onderwijs • positieve acties

2



Ze maken verborgen discriminatie zichtbaar

Discriminatie is vaak moeilijk individueel aan te tonen. Registratie, monitoring en proactieve controles brengen patronen aan het licht die anders buiten beeld blijven.

praktijktesten • politiecontroles • registratie haatmisdrijven • AI-transparantie

3



Ze verbinden vaststellingen aan verantwoordelijkheid en gevolg

Rechten worden sterker wanneer een vaststelling ook leidt tot onderzoek, correctie, rechtsbescherming of sanctiëring. De verantwoordelijkheid ligt zo niet uitsluitend bij doelwitten van racisme.

handhaving • Comité P • haatmisdrijven • toegang tot justitie • AI-toezicht

4



Ze voorkomen dat ongelijkheid telkens opnieuw wordt geproduceerd

Selectieprocedures, algoritmes en ogenschijnlijk neutrale regels kunnen bestaande ongelijkheden reproduceren. Vroegtijdige toetsing en objectievere procedures werken preventief.

AI-impactanalyse • studieoriëntatie • positieve acties • impacttoetsen • levensbeschouwelijke tekens

5



Ze veranderen wie deelneemt, zichtbaar is en mee beslist

Racisme heeft ook te maken met vertegenwoordiging en invloed. Meer participatie verandert welke ervaringen in beleid worden meegenomen en wie publieke instellingen mee vormgeeft.

middenveld • stemrecht • lerarenkorps • cultuur & media • openbaar ambt

6



Ze pakken historische en institutionele wortels aan

Hedendaagse ongelijkheid staat niet los van historische machtsverhoudingen en beeldvorming. Erkenning, herstel en institutionele verandering helpen voorkomen dat deze erfenissen vanzelf worden gereproduceerd.

Decennium • excuses • archieven • restitutie • dekolonisering • representatie

7



Ze verbeteren beleid door verschillende ervaringen mee te nemen

Intersectionaliteit maakt zichtbaar hoe discriminatie werkt op het kruispunt van afkomst, huidskleur, religie en andere identiteitskenmerken, zoals gender, leeftijd of handicap. Ervaringsdeskundigheid helpt om beleid beter af te stemmen op de werkelijkheid.

intersectionaliteit • middenveld • gezondheid • interculturele bemiddeling • impacttoetsen

DE KRACHT ZIT IN DE COMBINATIE: de maatregelen beïnvloeden niet alleen attitudes, maar ook toegang tot rechten, regels en procedures, zichtbaarheid van discriminatie, institutionele verantwoordelijkheid, representatie en besluitvorming.

Elf concrete hefboomen voor verandering.

Elke maatregel grijpt op een ander mechanisme in. Samen tonen ze hoe overheden binnen hun eigen bevoegdheden tastbare vooruitgang kunnen boeken.



1 Proactieve praktijktesten in wonen en werk

FEDERAAL + GEWESTEN

Ze maken verborgen discriminatie zichtbaar zonder de bewijslast volledig te leggen bij mensen die discriminatie ervaren, en maken gerichte opvolging mogelijk.



2 Ontvangstbewijs bij politiecontroles

FEDERAAL + LOKALE POLITIE

Een centrale registratie en een ontvangstbewijs met de reden van controle vergroten de transparantie en maken patronen van mogelijk etnisch profileren beter controleerbaar.



3 Opleiding over de gezondheidsimpact van racisme

GEMEENSCHAPPEN

Kennis over de fysieke en psychologische gevolgen van racisme helpt zorg- en welzijnsdiensten drempels beter herkennen en kwalitatieve, inclusieve zorg bieden.



4 Decennium voor mensen van Afrikaanse afkomst

ALLE REGERINGEN

Een actieve deelname biedt een gezamenlijk kader om afrofobie, de doorwerking van koloniale ongelijkheid en dekolonisering beleidsmatig aan te pakken.



5 Toelating van levensbeschouwelijke tekens

ALLE REGERINGEN + GEMEENSCHAPPEN

Het wegnemen van algemene verboden vermindert institutionele drempels en vergroot de gelijke toegang tot openbaar ambt, werk en onderwijs.



6 Structurele betrokkenheid van middenveld en mensen die racisme meemaken

ALLE REGERINGEN

Beleid wordt relevanter, uitvoerbaarder en beter onderbouwd wanneer ervaringskennis en terreinexpertise vanaf de ontwikkeling tot de evaluatie worden meegenomen.



7 Intersectionaliteit

ALLE REGERINGEN

Intersectionaliteit maakt zichtbaar hoe discriminatie werkt op het kruispunt van afkomst en andere identiteitskenmerken, zoals gender, leeftijd of handicap.



8 Stemrecht systematisch registreren en uitbreiden

FEDERAAL + GEWESTEN + GEMEENTEN

Een toegankelijker stemrecht versterkt de politieke participatie van niet-Belgen die duurzaam in België leven en de samenleving dus ook mee vorm geven.



9 Inclusie in culturele instellingen en media

GEMEENSCHAPPEN

Meer inclusie verbreedt wie zichtbaar is en gehoord wordt en helpt stereotiepe beeldvorming en eenzijdige maatschappelijke normen doorbreken.



10 Toegang tot justitie en geen criminalisering van migranten

FEDERAAL

Rechten worden pas werkelijk toegankelijk wanneer iedereen toegang tot justitie heeft, zonder dat verblijfsstatus zelf een drempel vormt of tot bijkomende marginalisering leidt.



11 AI: beperkingen, controle en transparantie

ALLE REGERINGEN

Transparantie, toetsing, menselijke controle en effectieve beroepsmogelijkheden helpen voorkomen dat geautomatiseerde systemen bestaande discriminatie reproduceren of versterken.

